

Megy a villamos. Mit tagadjuk: szorosan vagyunk. Egy kis tolakodás árán azonban mindenkinek jut hely, és helyrerázódunk, mint a krumpli a zsákban.

A Déli vasútnál a tilos oldalon ugrik fel egy kalap nélküli, jól öltözött fiatalember, és a bekanyarodó 59-es majdnem lesúrolja.

A kalauz nyugodtan szól rá:

– Miért száll fel, kérem, a tilos oldalon, most majdnem szerencsétlenség történt.

– Hát aztán?

– Nem „hát aztán”. Tessék a rendet betartani!

Az ifjú nagyság csak legyintett:

– Ne dumáljon. Tegye a dolgát!

– Az én dolgom, többek között, az is, hogy az utasok testi épségére vigyázzak, ha már ők nem vigyáznak.

– Jó, jó...!

Mindenki hallgatott, és mindenkinek viszketett a tenyere. A kalauz békésen kezelte a jegyeket. Már jól bent járt a kocsiban, amikor a fiatalember azt mondta:

– Paraszt!

Nem hangosan, csak úgy magának, talán hogy – legalább ön maga előtt – felül maradjon.

Békés ember vagyok, de ha abban a pillanatban meg tudok fordulni, hát nyakon cserdítem a szóban forgó ifjút. Hála Isten, nem tudtam megfordulni, így a fellobbanásom hamar lehiggadt.

Paraszt?

Igen, a kalauz – azt hiszem – paraszt volt.

Mert a Déli vasútnál egy paraszt is felszállt. Ötven körüli, szikár, kucsmás magyar. Ruháján egy kis földszagot hozott, nyakában lószőr tarisznya, és ar-

cán a napnak és a szélnek barna bronza. Nem sietett, nem tolakodott, egy hölgyet előreengedett, és minden mozdulatában a falu egészséges nyugalma volt. Szinte úgy éreztem, ez az ember egyedül áll a peronon, és mi – a többiek – csak úgy vagyogatunk körülötte.

– Hova, bátyám? – jött a kalauz.

– Csak ide a helyőrségi kórházba. A fiamat nézem meg. Most már szépen gyógyul.

– Hála Istennek – mondta a kalauz. – A második megállónál tessék leszállni.

A peronon szinte felderültek az arcok. A gyerek gyógyul.

A kórháznál az öreg magyar azt mondta az előtte állónak:

– Szeretnék leszállni.

Nem azt, hogy: Pardon, és azt se, hogy: szabad? Csak ennyit:

– Szeretnék leszállni.

És amikor elment, nem akkora üresség maradt utána, amekkora helyet elfoglalt.

És amikor utánanéztem, tisztán éreztem, hogy igen: ez a paraszt úr volt, a kalauz is valahogy hozzá tartozott, mi többiek, valahol köztük, egyszerűen csak utasok, a kellemes ifjú pedig – aki úgy ugrott le a kocsiról, hogy egy iskolás lányt majdnem fellökött – sehol.

Az ifjú nem volt úr és nem volt paraszt.

Az ifjú: nem volt senki!

(1944)

Megjelent az Esti Újságban, 1944. február 5-én. Tartalmazzák a Képzelet és valóság (2002), valamint az Útra kelünk (2008) c. kötetek.